Dzierżwiłskiego ks. Marcella: Koncept mądrości, dzieło wszechmocności, dar dobroci boskiej niepokalane Najświętszej Maryi Panny poczęcie. –

Conciones

Dziewulskiego Ks. Marcella

Koncept mądrości, dzieło wszechmocności, dar dobroci boskiej niepokalane N. Maryi Panny poczęcie.

KONCEPT MADROSCI, DZIEŁO WSZECHMOCNOSCI, DAR DOBROCI BOSKIEY

NIEPOKALANE

NAYSWIĘTSZEY

MARYI PANNY POCZĘCIE

Przy doroczney Vroczystości Dniá 8. Grudniá, w Kośćiele pod Tytułem tegoż Niepokalánego Poczęćia, WW. OO. Bernárdynow Krákowskich, ná Złobku názwánym, Roku 1724 Kazániem.

REPREZENTOWANE.

A potym

J. WIELMOZNEMV PANSTWV

I. MCI PANV

FRANCISZKOWI

Z SŁVPOWA

SZEMBEKOWI,

Tolkmickiemu, Murzynowskiemu, &c: STAROSCIE

Jey MCI PANI

TERESIE

Z DZIAŁYNSKICH

SZEMBEKOWEY

Tolkmickiey, Murzynowskiey, &c: STAROSCINY,

DEDYKOWANE.

PRZEZ

X. MARCELLA DZIEWVLSKIEGO, Fránćiszkáns, S. Th.D. niektorych Swiąt y Niedźiel Kátedrálnego, á w Kośćiele S. O. FRANCISZKA Ordynaryuszá Káznodźieie Krákowskiego.

W KRAKOWIE
w Drukárni Iakubá Mátyaskiewicza, I. K. M. Typografá. Roku 1726.

SZEMBEKOW y DZIAŁYNSKICH Herbowne Kleynoty FRANCISZKA y TERESY zdobiące Dom złoty.

I.
W Polu Márſowym, w ogrodźie Pállády,
Tákowe R O Z E zákwitáia rády:
Ktorych zapáchem Madrość, Męſtwo, cnotá,
BOGU, Oyczyznie, do usług ochota.

II.
W kándor ſzczerośći ozdobne z natury,
Z Krwie heroiczney nábyły Purpury,
ROZE kocháne; pięknie z nimi wſzędźie:
Sławа ich kwitnać nieśmiertelna będźie.

III
Rowno ze Lwámi K O Z Y záſłużone
Nie dźiw, że w Kleynot Herbowny włożone:
W ták wielki ſplendor ze ſię obroćiły:
Ten ſobie Honor krwáwo zárobiły.

IV.
W znak Koźiorozcá gdy słonce wſtępuie,
Noc ſię prześila, dźien ſię rość gotuie.
Z KOZ SZEMBEKOWSKICH, ták Polská ſzczęśliwa,
Ze iey ná podźiw dniá sławy przybywa.

1.
Ta nieprzyiaćiel porážony *Strzáłą*
Poznał z DZIAŁYNSKICH Polskę w Męſtwo ſtáłą,
Przez PIERSCIEN ſię iey ná to poślubili:
By iey obiemá Rękámi bronili.

2.
STRZAŁA do boiu, PIERSCIEN znák wiernośći
RECE Pánienskie załſzczyt pobożnośći:
A te Oyczyznie przychyláia Niebá,
Wiernie iey służa, bronia iák potrzebá.

3.
Honor Koronny, D Z I A Ł Y N S K I C H Panięce
Dość delikátno pielegnuia RECE;
Iedná go madrze, druga mocno wſpiera;
Ná tych On Ręku żyie, nie umiera.

4.
Do Kreſu cnoty K O Z Y rowno z *Strzáłą*
Bieżac, ścigáia Polſce sławę trwáłą:
PIERSCIEN iey Honor záślubia rozliczny:
RECE iey wiia z ROZ Wieniec prześliczny.

JASNIE WIELMOZNE Mście PANSTWO Y DOBRODZIEYSTWO.

N*Ie moię praca boby zá godny Rak Páńskich nie uszłá prezent, lecz sámego* BOGA *koncept Mądrości, dźieło Wszechmocności, dár dobroći iego ofiáruię Wam* I. W. Dobrodźieystwo. *Nieoszácowáne Poczęcia Niepokálánego MARYI* honorarium *ofiáruię w ten Dom, w ktorym widoma Kośćiołá* Bożego *Głowa, godnego teyże Niebá y źiemie y oraz Polskiey Monarchini upátrzyłá y náznáczyłá Koronatorá; w ten Dom, o ktorym rzec mogę, że sam teyże Naywyższey po Bogu Krolowey zá bogáta Koronę stánie: poniewaź stárożytność iego, cnoty y zasługi iego są co nayprzednieyszym y co naywyśmienitszym złotem; drogimi zás kámieńmi słusznie nazwáni bydź mogą wszyscy z tego Domu, nie ná co inszego tylko ná chwálę Bogu, ná podporę y zászczyt Oyczyźnie wychodzący, Mądrośćią, dźielnośćią y pobożnośćią ozdobni Ludźie:* Homines Magni virtute. *Ludźie ktorzy* meritis impleverunt orbem: *iáko ich* ingentia opera *Cesárskie, Henryká VII. Kàrolá IV. Krolewskie, Zygmuntá Augustá, opowiadáią Przywileie; iák o tym postronnych y domowych Kronikarzow znáć dáią świádectwá. Ludźie iákich Polská* indiguit *mieć* Indigenas, *bo iák pisze* Okolski: Quamprimùm Regni hujus libertate gaudere cæperunt, nullam unquàm occasionem benemerendi de Repub. prætermittere passi sunt, etiam cum extremo vitæ suæ periculo. *Ludźie ták godni, że ich* fulmina belli *z odwagi*, consiliorum oracula *z mądrośći*, Commune bonum *z dobroći ich tytułowáć trzebá;* Svavitate morum, pluralitate talentorum, sinceritate & rectitudine *z natury*

Swoiey

swoiey przybráni SZEMBEKOWIE ośobliwi pietatis amatores; *BOGV y Monárchom prawowierni, Kośćiołowi S. y Rzeczyp. szczerożyczliwi*, Sacerdotum & Religioſorum ex antiquo Munifici Cultores; *zá co ich Bog*, in pignus æternæ retributionis, *y ná tym świećie uczćił, że z ich Domu ták wielu, y wielkich ma Polská Infulatow, ták wielu, y wielkich liczy Prálatow, wielu po rożnych oboiey płći Zakonách komputuie sług B.* Illorum meruit hæc decora Virtus. *Służą Bogu, Monárchom y Rzeczyp.* non ſine intemeratæ fidei conſtantia: Marte & arte ſemper *Majora* merentur. *Kto wſpomina* retroacti ſæculi delicias, emeritos in hoc Regno Viros, *HIERONIMOW, ALEXANDROW, GABRYELOW, KRYSZTOFOW, PAWŁOW, y innych* quorum pretioſa fama ſuperſtes, *SZEMBEKOW*, Roſas loquitur, *známienita Korony ozdobę. Coż rzekę o wieku ninieyſzego ſplendorách?* Vivit poſt funera virtus *świeteyy záwſze świeżey pámięći I.O. Xćia Imći Prymáſá STANISŁAWA SZEMBEKA*, in quo pretium virtutum omnium, *nie tylko Archidyecezya, ále też y cála Polskę* locupletavit; integritas vitæ, zelus diſciplinæ, amor Eccleſiæ & Patriæ, indefeſſus pro bono publico labor ac ſumma ſolicitudo, abundantia pietatis, & charitatis opera ipſa loqvuntur. *Wielkie Kośćiołá S. y Oyczyzny podpory iáko* Chriſtum ferentes CHRISTOPHORI: Poznáńſki *przed tym, á teraz* Kuiáwſki *y tenże* Pomorſki Biſkup, *czuły, y przećiwko biiącym ná owczárnię Chryſtuſowa wilkom odważny Paſterz, wiáry S. Kátholickiey zelánt, Bogá y dobrá poſpolitego miłośnik.* I. O. X. Imć Wármiyſki y Sambienſki Biſkup, Terrarum Pruſsiæ Præſes, *przez ktorego Ręce w Częſtochowskim Obráźie Cudotworna MARYA od* Klemenſá XI. *odebráłá koronę: ktorego* inæſtimabilibûs qualitatibûs ſacer & civilis coronatur Ordo. *Wyżſzy nád honory* MICHAŁ I. W. I. Mć X. Biſkup Páphenſki, Krákowſki Suffrágan, Mogilſki Opát, *nienagánnego żyćia, chwalebnych przymiotow y ákcyi Anioł*, renuit altiora, *ſkarbiąc ſobie* in cælis meliora. I. W. Imć. X. FRANCISZEK, *Margáritenski* Biſkup, Suffragan Przemyſki, præclarîs naturæ dotibûs & morum elegantiâ ornatiſsimus. *Nie tylko Polskę, ále y cáły práwie świát nápełnia* bonus odor *Herbownych ROZ* láśnie Wielmożnego I. P. IANA KANCLERZA W. Koronnego, Łomżeńſkiego, Grudźiądzkiego, Kápinoſkiego &c: Stárosty, *ktorego zacność* magis inſignis, quàm ut dici poſsit. *Doſyć ná tym, że iego* ingens prudentia, & ſumma in agendis dexteritas *przypádłá do ſercá* Naiaśnieyßemu *Monárſze*, grata eſt cunctis, placet univerſis, *u ſwoich ſtymę, u poſtronnych podźiwienie ma y chwałę. Doſyć ná tym że go* Magnarum qualitatum ſublimitas mirabilem, *y oraz rzadka táka modeſtya czyni* amabilem. *Doſyć, że pobożność tego Wielkiego Fundatorá*, lapides ipſi, etiam me tacente, declamant; *Iego* pro fide Orthodoxa, contra ſacrilegum *Thorunczánow* auſum *żárliwość, od Namieſtniká Chryſtuſowego BENEDYKTA XIII.* per Literas Apoſtolicas, præco-

præconiô & Benedictionibûs celebratur. I. W. Imć P. ALEXANDER Stolnik Koronny, Biecki &c: Stárostá: vivit Patriæ, vult, facit, honesta, utilia, justa: *z swoich áttrybutow y ákcyi pochwały godny, że dobru pospoli. temu náder wygodny, Pán dobroći pełny*, W. Imć Pan PIOTR, Woyski Oświećimski: elegantiâ ingenii, svavitate & comitate morum omnibus gratus. W. I. P. ALEXANDER Łowczy Łęczycki, præclarîs doti. bûs & operibûs Inclytæ Domui & Patriæ immortalem venatur gloriam. W. I. P. ALEXNADER Stárostá Lelowski, moribûs vitæ politus, virtute clarus. W. I. P. PIOTR Burgrabiá *Krák.* claro Sangvine conspicuus, virtute propria clarissimus. Major suîs Titulîs Iaśnie Wielmożny Imć P. ANTONI FELICIAN SZEMBEK Podkomorzy Krákowski, Wieo licki Stárostá, *Twoy* I. W. Mći Dobrodźieiu *Oćiec*: Vir mentis & virtutis ingentis, svavitate & elegantia morum, candore animi, traxit *sercá* Nobilitatis, *że sobie* Principem *obrali tego, ktory* principales in Regno meretur honores. *Nie wzruszam* è sepulchralibus umbris immortalia gentis & Regni ornamenta, FRANCISZKA Kásztellana Kámienieckiego, *ktorego cnotá y zasługá* in Filiis agnoscitur: *że go BOG uczynił* tanta Prole beatum. *PRZECŁAWA Kaßtellaná Woynickiego*, præclarîs naturæ, præclarioribûs animi insignem dotibûs. *FRANCISZKA drugiego Káßtellaná Wiślıckiego*: Qui meritis semper vivet in orbe suis. *FRANCISZKA trzeciego, Stolniká Koronnego, ktorego za. cność* mirari magìs quam laudare licet. *ANTONIEGO, y* LVDWIKA Wielkiego Koronnego Sekretarza, Kánonikow Krákowskich, *ktorych* scientia, eloquentia, & plurima perennat virtus. *Nie wzruszam innych, ktorym do chwalebności* nihil defuit, nisi quod mortales fuerunt. *Mam ábowiem* similem Proavis Nepotem *Ciebie* I. W. Mći Dobrodźieiu, *ktory* soles abs te exigere, quidquid fuère Majores tui: *Nieodrodny Godnego Oyca Synu*, *z* W. I. X. IOZEFEM, Krákowskim *y* Wármiyskim Kánonikiem, *iesteście* Inclyta & insignis digna propago Patris: *obá* Majorum decora æmulîs virtutibûs æquatis; *toż czyni* spes generosa Domûs *MAREK y MICHAŁ*, Paternæ & Fraternæ gloriæ nequaquâm degeneres. *Widzę w Tobie* veræ specimen Nobilitatis, *piękną naukę, wspaniáłą ludzkość, heroiczną cnotę, pobożność Chrześćiáńską, wdźięczną modestyą; z Iáśnie Wielmożney MATKI twoiey, EWY z NIELEPCOW SZEMBEKOWEY PODKOMORZYNY Krak*: cum sanguine generoso *wźiąłeś wszelką dobroć; z godnych twoich attrybutow* Invictissimus REGNANS benè in te complacuit: *upodobał ćię ś. p. Iáśnie Wielmożny* I. P. IAN DZIAŁYNSKI, Woiewodá Pomorski, *y tak ćię ukochał, że ćię iedyną swoią ukoronował Poćiechą.*

Ktorego ia Wielkie Imię weneruię w Tobie Iáśnie Wielmożna Mćia P. TERESO SZEMBEKOWA, Woiewodzanko Pomorska, Tolkmicka, Murzynowska, Starośćina. *Stárożytny, z sławnych rodowitośćią, zasługámi, honorámi, fortunami Odrowążánow, iednymże z pełnymi cnot y dygnitárstw*

tárſtw KOSCIELECKIMI *duktem, ſwoy oryginał prowádzący* DZIAŁYNSKICH Dom: BOGV, *Monárchom y Oyczyznie zásłużony, przez dźiełá heroiczne y ná cáły świát słynące czyny, wyſokimi z dawna uczczony prerogatywàmi, z ſo nayprzednieyſzymi zkolligowány Fámiliámi, ták wiele wielkimi iáśnieie luminarzámi, iák wiele godnych Mężow y Heroin liczy; ná ktorych opiſanie cáleby y náypotężnieyſzych foliałow nie wyſtárczyły Tomy. Ponieważ ſamych Chełminskich Woiewodow ſzeſnaſtu Polská liczy, Káliskich, Brzeskich Kujawskich, Inowrocłáwskich, Pomorskich, y innych niemało; ták dálece, że wſzytkich* WOIEWODOW DZIAŁYNSKICH *iuż było piećdźieśiąt:* Káſztelánow *rożnych czterdźieſtu, Koronnych y innych Dygnitarzow niemały komput. Y nie dźiw że w ten Iáśnie Wiemożny* DOM *ták gęſte ćiſnęły ſię y ćiſną honory, ponieważ w nim, nieźliczonych, mądrośćią, dzielnośćią, pobożnośćią známienitych, ná ozdobę y obronę Oyczyżny nie żáluiących ſię, znáydowały y znáyduią ludźi: iáko to wſzytkich práwie Skryptorow Polskich pokazuią Kroniki. Wychwaláią* MIKOŁAIA DZIAŁYNSKIEGO, *y żołnierzá Scypionowi rownego, y Senatorá nieoſzácowánego. Wychwaláią* IANA *Podkomorzego Chełminskiego, Dobrzyńskiego Stároſtę, w cudzych kráiách náukámi y dźiełámi heroicznemi wsławionego: ktory powroćiwſzy do Oyczyżny, wielkiego rozumu y ſercá Mąż, ſtał ſię potężną Rzeczyp: podporą.* ŁVKASZ DZIAŁYNSKI *słáwny Pułkownik, pod Wieliſzem wielki Oyczyżny obrońcá.* PAWEŁ DZIAŁYNSKI, *Káſztelan Dobrzyński do boiu y do rády árcydobry.* KASPER DZIAŁYNSKI *Woiewodá Chełmiński ſtánął Koronie Polskiey zá obronny mur. Gdy bowiem Guſtáw Adolph Krol Szwedzki z Woyskiem nieſpodźiánie do Prus wtargnął: godny Woiewodá, wiáry S. Máieſtátu, y Rzeczyp. kocháiący Pan, zebráwſzy czym prędzey co mogł naywybornieyſzych ludźi, ſumptem ſwoim záciągnionych y umunderowánych, złączywſzy ſię z Krolewskim y Koronnym woyskiem, záſtáwił ſię potężnemu nieprzyiaćielowi: zbił impreżę, odpárł potęgę iego; wiela y wielkimi ozdobny zwyćięſtwámi, żołnierzem ſamego Chryſtuſà, gdy Duchownym zoſtał; przed tym pobożnośćią y dźielnośćią, á potym świątobliwośćią prześwietny Chełminski Biskup. Trzy Kollegia* Soc: IESV *ſwym koſztem fundował, á dobrym przykłádem cáłą zbudował Polskę.* IAN DZIAŁYNSKI *Woiewodá tákże Chełminski, nie mnieyſzy przećiw Károlowi Guſtáwowi zá Polskę* Sceuola; *w ſwoiey przećiwko* IANOWI KAZIMIERZOWI *y cáley Rzeczyp. wiernośći y ſtátecznośći nieprzełamána opoká.* PAWEŁ DZIAŁYNSKI *Woiewodźic Pomorski, zá cáłość Oyczyzny krew ſwoię ſzláchetną pod Cudnowem przelał. Lecz ſtánie mi zá wſzytkich ieden* ś. p. Iáśnie Wielmożny Dobrodźiey Twoy, *ktorego wyſokie tálentà heroiczne dźiełá, pobożne uczynki ſame do Niebá wyniosły. Coż rzekę o Máćierzyſtym twoim* Iáśnie Wielmożnych DRZEWICKICH DOMV? *BOGV y Oyczyżnie lube* Woiewody Lubelſkiego *czyny, niewysławione przezacnych Antenatow kwalitety, w iedney twoiey zkompendyowáły ſię Mátce. Co rzekę o nieźliczonych ſplendorách, ktore ſię w známienitey* WITOWSKICH y GNIEWOSZOW, *Bábek twoich, Prozápii, iáśniey nád*

słońce

*słońce wydáią*ᵃ *co rzekę o innych wyſokiego urodzenia twego ozdobách? Rzekę, co ſczera prawdá każe: iż Iáśnie Wielmożny* DOM *twoy, ieſt to Polskie Niebo nieżmiernych świátel pełne, ktore ſię w tobie iedney rzetelnie wydaią; cobym dowodnie pokazał, gdybym ſię wſzelką chwałą gardzącey modeſtyi twoiey obráźić, y ná cenſurę pochlebſtwá náráźić nie bał. Doſyc ná tym, że twoiá z Iáśnie Wielmożnym* SZEMBEKOWSKIM DOMEM *koniunkcya, ieſt to znáczna wielkiego ornámentu aukcya. Rowna naycelnieyſzym Plánetom, nie tylko z co náyprzedſzymi Fámiliámi, ále też y z Naiaśnieyſzymi Máieſtatámi ztykáiąca ſię* XIĄŻĄT WISNIOWIECKICH, CZARTORYISKICH, RADZIWIŁOW, SANGVSZKOW, LVBOMIRSKICH, PIENIĄZKOW, RVPNIEWSKICH, LESZCZYNSKICH, TARŁOW, ZAMOYSKICH, SIENIAWSKICH, HRABIOW z Gorki, POTOCKICH, MAŁACHOWSKICH, WIELOPOLSKICH, DĘMBINSKICH, KOSTKOW, LANCKORONSKICH, PRZYIEMSKICH, ZBĄSKICH, TARNOWSKICH, OSSOLINSKICH, OPALINSKICH, CZAPSKICH, KRETKOWSKICH, DONHOFFOW, CZARNECKICH, DANIŁOWICZOW, DĄBSKICH, OLSZOWSKICH, DVNINOW, CZERNYCH, WĘZYKOW, *y innych, wáſzá Kolligácya, śliczną to ná podporę y kondekorácyą cálego národu konſtellácya. Wrodzona wáſzá godnych przymiotow eminencya, dobry to ná wſzytkich áſpekt. Więc że ſwoiey y ziemskiey Krolowey Náyś.* MARYI Pánnie *Niebo zgwiazd Koronę dálo, y ią też Niepokaláne iey Poczęćie, okazálymi to y náder iáſnymi gwiazdámi, gdy ták godnymi Wáſzymi Koronuię Imionámi. Roża miſtyczna* MARYA, *kándorem niewinności, purpurą godności ozdobna; więc iey kwádruią:*

> Herbowne kwiáty SZEMBEKOW Rożowe
> Z natury ſwoiey piękne, wonne, zdrowe.
> Ktore Oyczyznę zdobią, delektuią:
> Głowę iey, ſerce, śiłę, konfortuią.

Cant. 1. *w paſterska tey Mátki opiekę polecone koźly:* Paſce hædos tuos: *co zá dźiw, że też iey honor* SZEMBEKOWSKIE *portuią* Kozy, *o ktorych rzec mogę:*

> Ilekroć ſtráſzni zwierze ſię srożyli,
> By trzodę wiernych oſtrem kłem pożyli:
> Záwſze te Kozy bitwę z nimi wiodły
> Ták, że ſzkodnikow od trzody odbodły.

Według obiáwienia IANA *S.* Apoc. 12. *Dáne tey Niebieskiey Heroinie dwá Skrzydłá. I to piękna tego widzenia weryfikácya: że Niepokalánego* MARYI *Poczęćia zaſzczyt herbowne* Skrzydłá *twoie* I. w. Mći Dobrodźieiu, *pod Niebo wynoſzą.* Twoiá Iáśnie Wielmożna Dobrodźiyko, *ſámą cnotą hartowna, do wſzelkiego dobrego ochotą nápierzona* Strzałá *rázi wſzytkich, cżći Mátce Boskiey uymuiących nieprzyiaćiol.* Połpierśćieniá, *o niepodlegáiącym zmáźie pierworodney Poczęćiu tey Pánny, zápiſane ſwiádectwo pieczętuiącym*

*ſtáie ſię Sygnetem,*Ręce Pánieńſkie, *Nayczyſtſzey MATKI Nayslodſze* Imię *delikátno piaſtuia. Ná ktore to Ręce gdy ták wyſoki koncept mądrośći, ták wſpániale dźieło Wſzechmocnośći, ták zacny Dar Dobroći Boskiey, składam, życzę Wam Dobrodźieyſtwo moie, ážeby zá przyczyną Niepokálánie poczętey MARYI, cokolwiek tylko umie BOG nieskończonie Mądry, cokolwiek może Wſzechmocny, cokolwiek ma y chce dáć nieskończonie dobry, to Wam wſzytko, y cáłemu* Iáśńie Wielmożnemu Domowi wáſzemu *dáć ráczył*

Zyićie ſzczęśliwie FRANCISZKV z TERESĄ
 w Iáśnie Wielmożny Dom wász niech ſię wnieſą
Błogosłáwieńſtwá, łáſki wſzytkie Boże,
 Przednie honory, y co tylko może
Ználeść ſię fortun, wſzytkie niech wam służą;
 Látá weſołe niech wam ſię przedłużą
Przy zdrowiu dobrym, Niechay wáſze ſkronie
 Będą z potomſtwá wpoćiechy koronie *

Tego Wam życzę nietylko moim ále też cáłego Zakonu mego ſercem, WW. Iáśnie Wielmożnego Pánſtwá y Dobrodźieyſtwá

Sługá y niegodny Bogomodlca
X. M. D. F.

* Prov. 17; Corona ſenum filii eorum;

Beatus Venter qui te portavit, & Vbera quæ suxisti Luc: 11.

Błogosławiony Zywot ktory ćię nośił, y Pierśi ktoreś ssał.

NApisał *Seneca: Si possent homines facere sibi sortem nascendi, nemo esset humilis, nemo egenus, unusquisq; felicem domum invaderet:* Gdyby to z wiádomośćią nászą, w mocy y ná woli nászey było obieráć sobie stan, kondycyą urodzenia swoiego, niktby prostem chłopem, poddánym, podłych y ubogich rodźicow bydź nie chćiał; káżdyby co naygodnieyszego, co naybogátszego, co naylepszego Oycá, iák nayszláchetnieyszą, iák naypięknieyszą, iák naydostátnieyszą, iák naywybornieyszą obierał Mátkę; miárkuiąc co wszyscy mowią: *Honor parentum redundat in filios.* A miánowićie przebieraliby w rodźicách owi, ktorzy to Vrodzenie przezacne zá wszytkę szczęśliwość, szláchectwo zá cáły zászczyt máią: *Quorum laus est in origine sola*; iákoby z metryki y docześnie y wiecznie uwielbieni dydź mieli: iákoby z Antenatow y kolligácyi, y źiemska y niebieska lennym, dźiedźicznym práwem koroná im należałá: niektorzy częstokroć, że ich *à parte antè* fortuná w tey mierze upośledźiłá, tedy się sámi *à parte post* chcąc ufortunić, do wielkich się domow przypisuią, do godnych, choć cudzych Oycow, Mátek Dźiádow, Prádźiádow się przyznáią: *Et genus, & Proavos, & regia nomina iactant.* Y maią po sobie, choćći nie fundámentalną, y nie słuszną, przećięż pozorną y polityczną rácyą: że *propter majorem decentiam*, dla większego tálentow, fortun, urzędow y dygnitarstw swoich przyozdobienia Párentelácámi się czynią: bacząc iáko świát ná zacnych Antena-

de Sent. Ora.

Juven. Sat. 8.

tenatow y kolligatow respektuie, iáko sobie wielce krew szlá-
pro Sestio: checką stymuie, według słow Cyceroná: *Omnes boni nobilitati favemus: & quia Reipublicæ utile est nobiles esse homines dignos majoribus suis; & quia valere debet apud nos senes clarorum hominum, de Rep: meritorum memoria, etiam mortuorum*; że według S. Bernárdá, w zacnie urodzonym człowieku cnotá
Epist. 113. wydátnieysza: *minimè DEVS est acceptator personarum, nescio quo tamen pacto virtus in Nobili plùs placet, an fortè quia plùs claret?* że według S. Grzegorzá Názyánzená, dwoiako sła-
Orat. 18. wny, kto szláchetny y oraz cnotliwy: *duplici nomine clarus, & majorum Imaginibûs, & propria virtute*; że to piękna, gdy
Eccli. 10. się iśći, co nápisał *Siracides*: *Beata terra, cujus rex nobilis est.* BOG (aczkolwiek u niego nie po krwi, ále tylko po cnoćie, kto
S. Hieron. ad Celant. szláchćic: *sola apud DEVM nobilitas clarum esse virtutibus*) przećię on sobie Parentelatkę, *Regali ex progenie*, z Krolewskiey liniy idącą obrał Mátkę: ážeby Krol niebá y źiemie z kro-
Sap. 18. lewskiego ná ten świát záwitał Domu, *à Regalibus sedibus*: obrał co mogł ná duszy y ná ćiele naypięknieyszą, w cnoty co nayszlachetnieyszą, w zasługi co naydostátnieyszą, w godnośći
S. Hier. co nayozdobnieyszą: á to dla swego Boskiego honoru: *Talibûs namquè decebat Virginem oppignorari muneribûs, ut esset gratiâ plena, quæ dedit cælis gloriam, terris Dominum.* A że taka sámá z śiebie, y przez śiebie bydź nie mogłá, on ią sobie wykonceptował iáko niesskończonie mądry, wystáwił iáko wszechmocny, nąm dał iáko nieprzebranie dobry. Y że tá ktorey Błogosłáwiony Zywot Wćielonego nośił BOGA, Błogosłáwione Pierśi karmiły karmiącego świat cáły Páná, Niepokálánie poczętą, nie dźiw: bo Poczęćie iey, *Conceptio Veneranda*, Koncept Mądrośći, Dźiło Wszechmocnośći, Dár Dobroći Boskiey. Iáko dalszym pokażę Kazániem.

ZE BOG Mátkę swoię od pierworodnego uwolnił, obro-
Koncept Mądrośći B. nił, záchował grzechu, osobliwy w tym Mądrośći swoiey pokazał koncept AA. zdániem Sokrátesá: *Quemadmo-*
Apud Stob. Ser: eod. *dùm templi januâ apertâ pulcherrima simulachra perspiciuntur: sic ex ore sapientis animi simulachra perspiciuntur*; Iáko z Kośćiołá otwártego widáć śliczne posagi, co ich godnego rzemieślniká prácowita wyrobilá ręká: ták z ust mądrego pokazuią się posagi umysłu, co wysoki wykonceptował rozum. MARYA, zdániem S. Iáná
Orat. 1. de Nativ. V. Dámáscená: *Simulacrum divinum ac vivum*; y S. Grzegorzá
Orat. 1. de Annunt. V. Cudotworce decyzyą: *Simulacrum immaculatum puritatis ac in-*
L. 1. de Laud. V. Art. 2. *tegritatis*; y S. Dyonizego Kártuzyáná: *Simulacrum totius Sanctitatis*: *Eccli.* 24. Powiada o sobie, że Oná z ust Naywyższe-

go

go wyſzłá pierworodna przed wſzelkim ſtworzeniem: *Ego ex ore Altiſsimi prodii primogenita ante omnem creaturam.* *Ioan. Ant. Velazquez* powiáda że MARIA *ex ipſomet Altiſsimi ore, tanquàm ejus halitus & ſpiritus prodiiſſe dicitur.* Iáko poſpolićie koncept ieſt to płod rozumu, záwiązány w głowie, iáko płod w żywoćie, leży, poki ſię nie nápiſze ábo nie powie; rodźi ſię, gdy uſtámi, ábo piorem ná świát wychodźi; rośnie, gdy ſię po uſzách ludzkich, po kśięgách rozchodźi: ták MARYA, przed wieki w głowie, to ieſt w rozumie naywyżſzego Bogá záwiązána: z uſt iego wyſzłá, gdy byłá przez Prorokow opowiedźiana, á wyſzłá czyſtą párą, tchem niepokálánym, iáko tenże *Velazquez* ná owe ſłowá *Cant.* 4. *Emiſsiones tuæ Paradiſus*, mowi: *Hebræa vox reſpondens voci Emiſsionis, propriè ſignificat halitum oris &c: Benè quidem eſt o Sponſa, quod nihil commune habes cum Adamo terreno, & è Paradiſo eliminato, nihil cum contagio peccati Originalis, & corruptionis humanæ, quæ Paradiſum ſpiras, & cujus halitus cæleſtis eſt, divinum Spiritum exhalat.* *Langius* powiáda, że: *Imago animi ſermo eſt. Qualis vir, talis oratio.* Iáko dech wydáie, miánowićie co kto pił: ták mowá pokázuie co kto umie. Z kąd *Socrates* chcąc zrozumieć pewnego młodźiana co zá *ſubjectum*, rzekł mu: *Loquere adoleſcens ut te videam.* A w Piśmie S. że w mowie Sámuelá nie było y naymnieyſze prożne ſłowo: *Non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram:* z tąd wſzyſcy uználi bydź go Prorokiem Boſkim: *Cognovit univerſus Iſrael, quod fidelis Samuel Propheta eſſet Domini.* Ze Sálomon záwiłą y niepoiętą ſpráwę dźiwnym ſpoſobem rozeznał y rozſądźił; że *diſputavit ſuper lignis à cedro uſq; ad hyſſopum*; że *Ænigmata*, do poięćia bárdzo trudne gadki krolowey Sábeyſkiey łátwo rezolwował: z tąd ſię świátu bydź umieiętnym, wláną od Bogá obdárzonym mądrośćią pokazał; wſzyſcy *timuerunt Regem videntes ſapientiam DEI eſſe in eo. Gen.* 1. Opiſuiąc Literá S. ſtworzenie świátá, powiáda: że rzekł BOG: ſtań ſię świátło: á ſtáło ſię świátło; y ták inſze kreátury: *Ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandavit, & creata ſunt.* A iákże BOG Duchem bywſzy, uſt tákich iák my, y ięzyká ćieleſnego nie miawſzy, rzekł? dáie ná to odpowiedź S. Bázyli, gdy mowi: *Vocem in DEO, verbum, imperium, præceptumq; dicimus &c. pro voluntatis momento vocem atq; præceptum ſumi, dicíq; cenſemus.* A *Cornelius à Lapide* czyta: *Dixit DEVS verbo, non oris, ſed mentis, eoq; non notionali, ſed eſſentiali & communi tribus Perſonis. Dixit ergo, id eſt, in mente Concepit, voluit, decrevit, imperavit efficaciter,*

[Margin notes: de Immac: Conc: V. diſſert. 3. ad. not. 2. — in Polyanth. — Granit. loci com. f. 582. — 1, Reg. 3. — 3. Reg. 3. — 3. Reg. 4. — 3. Reg. 10. — 3. Reg. 3. — Pſ. 32.]

A 2 atq;

atq́ imperando, reipſa effecit, & produxit. *Rzekł BOG, to ieſt koncept ſobie uformował, umyślił, chćiał, poſtánowił, roskazał skutecznie, y roskázuiac, rzecza ſama (co umyślił) uczynił y wyſtáwił.* A to ſámo cokolwiek BOG wyſtáwił, ieſt zaſzczytem niewyſtawioney w konceptách Mądrośći iego, według
Pſ. 18. Piſmá: *Cæli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Paraphraſtes* czyta: *DEI nobis ſapientiam, poteſtatem, bonitatemq́ prædicant. Pſ.* 103. mowi Prorok do Bogá: *Quam magnificata ſunt opera tua Domine! omnia in* ſapientia feciſti: Gilb. Genebrardus* czyta: ** Sapientiſsimè; le Blanc:* Cum ſapientia, per Sapientiam: O iák uwielmożnione ſa dźiłá twoie, Pánie! wſzytkoś w Madrośći. z madrośćia, przez madrość, madrze uczynił.* Ieżeliż niebo, źiemiá, y wſzytkie inne kreátury, pokázuia, głoſza, záſzczycáia Madrość P. Bogá, że ich w niey, z nia, przez nię ſtworzył? dalekoż bárdźiey MARYA záſzczyca BOGA nieſkończonie mądrego, iáko
S. Bern. Sermon. t. 1. S. 6. de Sup. gr. V. nayprzednieyſza y nayzacnieyſza kreáturá iego: *Omnibus creaturis nobilior*; nayoſobliwſza Mądrośći iego inwencya, dźieło nayznámienitſze, o ktorym *Idiota* ták mowi:
P. 14. Contempl. 57. *Opus Excelſi excogitatum ante ſæcula, conſummatum in fine ſæculorum, in quo benè fabricando ſtuduit excelſus Dominus.* Rzecz godna uwagi: że co my ludźie, iáko z natury náſzey nieudolni: by też naygodnieyſze *Subjecta*, by nayſpoſobnieyſzego dowćipu głowy, *errando diſcimus*, błądząc uczemy ſię; y S. Auguſtyn ſtáry śiebie młodego w piſmách popráwował. á dopieroż grzeſzni, wiele czáſu, pápieru zepſuiemy, niżeli godne oká y uchá ludzkiego rzeczy piſáć y mowić poczniemy; by naywyśmienitſzy rzemieślnik, nim do ſwoiey przyidźie perfekcyi, wprzod muśi bydż pártáczem; wiele nie ieden zepſuie máteryi, niż ſztukę należyta wyſtáwić potráfi. Bywſzy iuż człowiek, czy w ſpekulatywie, czy w práktyce perfektem, wprzod ſię námyśleć, głowy náłamáć muśi, nim *partum ingenii ſui*, koncept, inwencya ſwoię, nim dźiło godne pochwały, á przynamniey nienagánne do ſkutku przywiedźie. To BOG przedwieczney, á doſkonáłey, nieográniczoney, nieſkończoney mądrośći, żadney nie podlegáiąc nieudolnośći, co tylko zámyśli y zechce, to záraz należyćie, pięknie, dobrze, doſkonale nápiſze, powie, uczyni; iák mowi Piſmo S. *Omnia quæcunq́ voluit, fecit.* Báia Tálmudy-
Pſ. 11. 3. ſtowie, iákoby P. BOG kilká świátow wprzod zepſuł, niż mu ſię ten, w ktorym żyiemy, zdárzył. Piſmo S. powiedźiáło, że tyko BOG rzekł: *Ipſe dixit, & facta ſunt*, á záraz ſię

ſtáło

ſtáło wſzytko dobrze: *Vidit DEVS cuncta quæ fecerat: & erant valde bona.* Przećięż iednák, gdy przyſzło do ſtworzenia człowieká, aż BOG w TROCY S. iedyny wprzod rzekł: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Co uważáiąc *Pereyra* powiáda, że to mieyſce Piſma S. *videtur ſignificare DEVM quaſi cum ratione quadam, & conſilio, ac deliberatione, ad creandum hominem acceſsiſſe: Zda ſię oznaymowáć, iż BOG iakoby z rozumem (czy z ráchowániem ſię) z ráda y rozmyslem do ſtworzenia człowieká przyſtępował.* *Rupertus* ná te ſłowá mowi: *Nota excellentiam hominis: DEVS enim de hominis tanquàm rei magnæ creatione deliberat & conſultat:* Vważ *co zá wſpaniáłość człowieká: że BOG o iego iák o wielkiey rzeczy ſtworzeniu námyśla ſię y náradza.* Y to wielka, że BOG człowieká ná obraz y podobieńſtwo ſwoie uczynić ſtánowi: *Faciamus hominem, ad imaginem &c:* Zwyczaynie mądry, gdy co máłego, to *ex tempore* mowi, piſze: liſt ná przykład do kogokolwiek, krotką do kogo przemowę; gdy co wielkiego, iák to Orácyą do Monarchy, do licznego Audytorá, kázánie ná publice, gdy chce powiedźieć, wprzod to ſobie zkoncypuie, nápiſze; gdy księgę chce do druku podáć, wprzod ią zkomponuie, ſpiſze, glozuiąc, popráwuiąc, odmieniáiąc, wyrzucáiąc przydáiąc nie iedno; toż dopiero *ad mundùm* przepiſuie. Architekt, ábo iáki budowniczy, gdy chce dom proſty poſtáwić, buduie go ná pámięć: ále gdy Bázylikę wſpániáłą, Páłác koſztowny ma budowáć, wprzod ſobie owego budynku w głowie uformuie *idæam*, wprzod ná pápierze ábo tablicy odryſuie, wprzod z gliny, ábo z gipſu, ábo z czego wyrobi prototyp, kſztałt: toż dopiero według owego prototypu ſámę máchinę ſtáwia. Tak BOG świát cáły bez wielkiego namysłu, iákoby ná pámięć ſtworzywſzy, człowieká, iáko coś wſpániálſzego, godnieyſzego nád świát, bo goſpodarzá y Páná świátá, z rozmysłem, y náradzániem ſię, z prototypu, z obrázu, á ſwego włáſnego, toć náder zacnego ſtworzył: *Fecit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam.* Ieżeliż BOG náſzego Rodźicá pierwſzego z táką ápplikácyą, z tákim namyſłem, z tákim prepárámentem ſtwarzał: dálekoż bárdźiey z więkſzym ſtwarzał Mátkę ſwoię: *Opus in quo benè fabricando ſtuduit Excelſus Dominus.* Tę księgę, w ktorey ſłowo nieſtworzone miáło bydź zápiſáne *Vivifico calamo Spiritûs*, koncypował przed wieki; według owych ſłow: *Nondum erant abyſsi & ego jam concepta eram;* Naywyżſzy Kápłan tego ſwego Kośćiołá, Krol nád krolmi tego ſwego Páłácu myſtycznego

Gen. 1.

apud Corn; à Lap.

Andr. Cret. Or. 1. de Dor. V.

Prov. 8.

Ps. 86. go sąm budowniczy: *Ipse fundavit eam Altissimus*, formował sobie przed wieki *Idaam*: ksztalt; to iest: zámyślał, stánowił táką sobie stworzyć Mátkę; iák sáma o sobie mowi:
Prov. 8. *Ab aeterno ordinata sum & ex antiquis, antequàm terra fieret.* Determinował iey zá prototyp, exemplarz, Oryginał, swoię przedwieczną Mądrość, iák o tym pisze *Salmeron*: y że
in Prov. 8. V. 31 n. 11. & 12. słowá Mądrośći, y o Mądrośći przedwieczney, według Kośćiołá Bożego y Doktorow SS. służą teyże Mátce Boskiey, że ich też oná od śiebie iákoby mowi, y że się też y o niey mowią. Vczynił BOG drugi widomy exemplarz tego dźiłá swoiego pierwszą Rodźićielkę nászę, bo z niewinney kośći boku Adámowego wszechmocną ręką, w stánie niewinnośći, wybudowáną: *aedificavit costam in mulierem.* Y z tąd S.
Serm. in tráct. V. apud Amad. Rapt. 8. S. Procl. Or. 6. de laud. V. Matheusz Apostoł też Mátkę Boską názywa Ewą wtorą, lepszą, szláchetnieyszą niż pierwsza: *Eva secunda, primâ nobilior, meliorâ, &c.*

A W tym wszytkim pokazał BOG niewysławioną Mądrość swoię; náprzod że przezorny, iáko potym w Raiu nánotował sobie Drzewo, ná ktorym świát odkupić miał, iák wyśpiewuie Kośćioł Boży: *Ipse lignum tunc notavit, damna ligni ut*
Hymn. Dom. Pasch. *solveret*; iáko *Act.* 13. rozkazał odłączyć sobie Száwłá y Bárnábę ná dźieło swoie: *Segregate mihi Saulum & Barnabam*: ták determinuiąc się przed wieki, stworzyć człowieká, y stáć się człowiekiem, w cáłym synow y corek ludzkich kompućie, náznáczył sobie Mátkę, wybrał ią y wyłączył z powszechney upádku wszytkich kondycyi; *elegit eam DEVS, & praeelegit eam*; ták ordynował, áby byłá między corkámi Adámo-
Cant. 2 wymi, iáko lilia między ćierniem; áby byłá *Virgo singularis* między wszytkimi Pánnámi Pánná osobliwa, nie tylko uczynkowey ále y pierworodney niepodległa zmáźie: *Virga, in qua*
Brev. Minor *nec nodus Originalis, nec cortex actualis culpae fuit.* Záchował się BOG niesłkończonie mądry według owego; *Meliùs praevenire quàm praeveniri*: nie dał się do swoiey Rodźićielki inwázorowi honoru swego czártu przekl. y náturze náwet zepsowáney uprzedźić, według słow S. Dámáscená: *Natura gratiae fae-*
Orat. 1. de Nativ. V. *tum antevertere minimè ausa est, sed tantisper expectavit, donec gratia produxisset fructū suum*; y według owego: *Melior est conditio possidentis*: zaraz przed wieki possessyą w przyszłey swoiey rezydencyi fundował; iák oná o sobie powiáda: *Dominus posse-*
Prov. 8. *dit me in initio viarū suarū, antequàm quidquam faceret à principio*; ażeby był odkupu nászego summę ná niezáwiedźioney máiętnośći lokował, ażeby *in bona munda* wźiął práwą intromissyą,

żadne-

żadnego grzechowego nie dopuśćił ná Márya záćiagnąć dłu-
gu: iák mowi *Aloysius Novarinus: sicut Christus à peccati Origina* Vmbr. Virg.
lis debito fuit prorsùs immunis, fuit & DEI gratiâ Mater DEI &c: L. 4. ex c. 18.
alioquin si peccati debitô obærata fuißet, peccati morte mortua in n. 210.
aliquo instanti dici potuißet. Quod nefas dicere, nefas cogitare; áżeby
złotey dawcá y *aßertor* wolnośći, prawy cáłego świátá dźie-
dźic, był *Filius Liberæ*, Synem wolney, nie dopuśćił áby Mátká Galat. 4.
iego przez grzech pierworodny czártowſką byłá kiedykol- Velazquez
wiek poddáną; áżeby nieprzyiaćiel wſzelkiego grzechu, nie do immac.
zdał ſię w iákąkolwiek z grzechem wniść kolligácyą, táku- Conc. V. l. 2
czynił, że Rodźićielka iego żadnemu nie podległá grzecho- differt. 3. ad
wi: *Mater DEI digna.* Záchował ſię BOG nieſkończonie Mą- not. 1.
dry w ſwoim ná narod ludzki wyroku, według owego: *Nulla* S. Joan. Ap.
regula sine exceptione, Mátke ſwoię od tego wyroku excypo- in transf. V.
wał; według słow S. Laurentego Iustyniáná: *Quotquot ex ipsa* apud Amad.
nati sunt propagine, exceptis duntaxat mediatore DEI & hominum r. 8.
Christo IESV, & ejus Matre, sub hac lege peccati sunt conditi. Zy- tr. de Casto
czył mądry BOG Mátce ſwoiey co większego: że *omne totum* Connub. c. 7.
majus sua parte, Mátce ſwoiey nie po częśći, ále ogolnie wſzy-
tkie dał łáſki y prerogátywy: nie po częśći, lecz cále od S. Hier.
wſzelkiey záchował ią zmázy, iáko mowi *Idiota: Tota pulchra*
es Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto: & macula peccati, de V.M. c. 2.
sive mortalis, sive venialis, sive originalis, non est in in te, nec un-
quàm fuit. Życzył mądry Pan Mátce ſwoiey co lepſzego:
że lepiey záchowáć od choroby y śmierći, niż uzdrowić cho-
rego, wſkrześić umárłego: BOG nieſkończonie mądry mękę
Syná ſwego cáłemu narodowi ludzkiemu ápplikuiąc zá ſána-
tywę, zá uleczenie od choroby, y zá wſkrzeſzenie od śmier-
ći grzechowey, Máryi ápplikował ią zá prezerwátywę, zá
záchowánie od wſzelkiego grzechu, iáko tá wyraża Modli-
twa: *DEVS qui per immaculatam Virginis Conceptionem, dignum* Brev. Min.
Filio tuo habitaculum præparasti: quæsumus, ut qui ex morte ejus- 8. Dec.
dem Filii sui prævisa, eam ab omni labe præservasti: nos quoq; mun-
dos ejus intercessione ad te pervenire concedas. Lepiey nieſmu-
ćić, á nie ćieſzyć: nie bić, á nie głáſkáć: nie ránić, á nie goić: nie
gniewáć ſię, á nie iednáć. Co niegdy *Pomponius Atticus* chowá- Plut.
iąc zmárłą mátkę ſwoię, przy owym pogrzebowym ákćie po-
wiedźiał, że ſię nigdy z mátką ſwoią nie iednał: tym koncе-
ptem wyrázáiąc, że iey nigdy nie gniewał: to BOG Wćielony,
podobny wyrobił koncept, że w godźinę śmierći ſwoiey, Ro-
dźićielce ſwoiey, áni Mátko, nie rzekł, áni Pánno: áby tym łá-

 godnym

godnym ſłowem nie zdał ſię przy śmierći iednáć z tą, z ktorą y ná ieden inſtáns w żádney nie zoſtawał niechęći. Pokazał BOG ſztukę Mądrośći ſwoiey: że iáko doſkonáły Sztukmágiſter, niedba, choć mu kto prototyp dźiełá iákiego ukrádnie ábo zepſuie; świeża záwſze mądrey głowy iego pámięć, iednákowo mu owże prototyp konſerwuie: ták Bogu nieſkończonie mądremu, nic to choć widomy prototyp MARYI, pierwſzą náłżę Rodźićielkę w ſtanie niewinnośći ſtworzoną, czártowſka ſkáźiłá chytrość: y owſzem wyrobił BOG

Macrob. l. 1. Saturn. c. 11.

koncept: że iáko ſtátuá Theágeneſowa, tego, co ią mśćiw ą ręką bił, tłukł, porużona przywáliłá y przytłukłá: ták płeć białogłowſka w pierwſzey Mátce przez czártá przeklętego zelżona y zruinowána, w tey drugiey Mátce, tegoż zdrayce łeb pyſzny ſkruſzyłá: iák mu to BOG zápowiedźiał- *Ipſa*

Gen. 3. Mund. Mar. Disc. 9.n.79

conteret caput tuum. Laurentius Chryſogonus powiáda: że MARYA ſkruſzyłá głowę piekielnego wężá, *triumphando non modò de originali peccato quod omnium venenatum caput eſt; verùm etiàm de aliis omnibus.* Ze tenże zły Anioł, ſtworzenie Bogá ſtworce ſwoiego nie uczćił, gdy zuchowáłá przećiw niemu podnioſł głowę, *in ſuperbiam elatus:* BOG ná pohańbienie iego uczynił koncept: że Stworcá ſtworzenie ſwoie, Mátkę ſwoie uczćił, záraz w inſtánśie iey poczęćia, że ią od pierworodnego záchował grzechu; że iey dał honor nád wſzytkie ſtworzenia, piękność nád Cherubinow, Seráfinow, y nád wſzytkich Aniołow, iák do niey mowi S. Epiphániuſz: *Solô*

Serm. de laud. Deip.

Deô exceptô, cunctis ſuperior exiſtis: naturâ formoſior es ipſis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu Angelico: dał iey nie poſpolitą prerogátywę pierworodney niewinnośći; ná pohánbienie pychy czártowſkiey wywyżſzył Bog głęboką Máryi pokorę: że uniżoną nieprzyiaćielſkie przenioſły impety: że ta poślednieyſza w czáśie Mátka, nád pierwſzą Rodźićielkę náſzę ſtáłá ſię przednieyſza w godnośći, według ſłow Iezuſowych: *Erũt no-*

Gen. 28.

viſsimi, primi. Y z tądći: mamy figurę Piſmá B. owę Drábinę, ná ktorey niebotycznym wierzchołku wśpierał ſię Pan nie-

Orat. 1. de Nativ. V.

bieſki: co uważáiąc S. Dámáſcen mowi: *Spiritualis ſcala, hæc eſt Virgo; in terra firmata eſt (in terra enim ortum habet) Caput autem ipſius ad cælum pertinet: quippe hujus mulieris Caput Pater extitit: Duchowna Drábiná tá ieſt Pánná; ná źiemi uſtánowiona ieſt. (ná źiemi bowiem národzona) wierzchołek iey záś do niebá należy: tey bowiem Niewiáſty głowa ſam Oyćiec Niebieski. Rupertus* Opat uważáiąc Páná wſpártego ná tey Drábinie, mowi z Boécyuſzęm: że Pan niebá y źiemie przed wieki zkoncypowána

wáną

wáną w głowie miał Mátkę: *Matrem mente gerens pulchram, pulcherrimus ipse.* Mamy słowá tegoż Písmá B. że ten Dom złoty, sámá przedwieczna budowáłá Mądrość: *Sapientia ædificavit sibi Domum.* Prov. 9. Mamy koncept S. Antoniná, ktory uważáiąc pierwsze słowá Geneálogii Iezusowey: *Liber generationis IESV Christi*, y słowá *Is.* 8. *Sume tibi librum grandem*: 4. part. tit. 15. c. 8. powiada: że *Liber iste grandis fuit B. MARIA, quia continuit Divinam Sapientiam cujus non est numerus; Scriptor hujus Libri fuit optimus, quoniam fuit Spiritus S. qui omnium est artifex, & omnem habet Sapientiam.* Báią Poetowie że Minerwá Bogini, Corká głowy, to iest, koncept sámego Iowiszá:

Dea magnum decus, ingeniumq; parentis, MARYA zdániem Trytemiuszá, Mistyczna Minerwá: *Minerva clementiæ;* Minerwá *anagrammaticè*: *Mire una*: MARYA dźiwnie iedná táka: bo *nec similē visa est, nec habere sequentē*: koncept, á nie baieczny, ále istotny, bo prawdźiwego Bogá, CorkáMądrośći iego: *Filia Sapiētiæ*: toć muśi bydź ná duszy y ná ćiele piękna; iák iey to Duch Przen: *Cant.* 7. przyznáie: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, LXX. czytaią: *Tota formosa es, & reprehensio non est in te;* *Laur. Chrysogonus* z Greckiego czyta: *Momus non est in te*: Tak wielka iest dostoyność, ták doskonáła piękność, ták zupełna cnotá y niewinność MARYI, że iey ow káżdemu przygánę znáyduiący Momus nie ma w czym przygánić: *Vt ne ipse quidem Momus, vel minimum quid, quod reprehensione foret dignum, reperire possit.* Tá Księgá przed wieki od sámego Bogá zkoncypowána, muśi bydź bez mákuły wszelkiey, bez omyłki, bez litury wydána, áni Censury, áni korrekty potrzebuiąca: *Intaminatum recentissimi nitoris volumen.* Tá struktura Boska muśi bydź bez wszelkiego defektu: *Opus in quo bene fabricando studuit Omnipotens.* Co pisze *Valerius Flaccus*, że *Alcon* sławny strzelec, widząc iáko się około synaczká iego Phálerá śpiącego wąż strászny okręćił: wźiąwszy łuk y strzałę, ták dobrze owego węża ugodźił: że y węża zábił, y dźiećię od śmierći wybáwił; o czym Pòetá: *Ars erat esse Patrem, vicit natura periclū.*

Ovid. eleg. 4. l. 1. de Mirac. B. V. in Vrtic. c. 6.

Io. Gers. tr. 9. sup. Magnif.

Mund. Mar. Disc. 3. n. 15.

S. Ioseph. Conf. in mænis.

Lib. 1.

Manil.

Sztuká byłá bydź Oycem, zwyćiężyłá naturá niebespieczeństwo; to ia rzec mogę, że Bogu w Troycy S. iedynēmu, sztuká byłá Oycu bydź Oycem, Synowi bydź Synem, Duchowi Przen. bydź Oblubieńcem MARYI: *Ars erat.* Dokazał BOG sztuki: że tę Pannę od węża piekielnego, od pierworodnego zachował grzechu; Miłość kazáłá, Mądrość potráfiłá: *vicit periclum.*

Dźieło Wszechmocnośći B.

Ze niepokalane MARYI Poczęćie, ieſt Dźiełem Wſzechmocnośći Boſkiey: ná probę tego, biore náſzego Subtelnego Doktorá fundáment Argumentow ná obronę y dowod tegoż Niepokalánego Poczęćia: *Decuit*, *Potuit*, *Ergo fecit*; *Przyſtało, Mogł, Toć uczynił*. Pierwſzy Termin ſámi w Polſkich Godźinkách Nayś. Mátce przyznáiemy, wyśpiewuiąc:

Przyſtało áby ćię Syn ták zácny, od winy
Pierworodney záchował, y zmázy Ewiny.

Przyznáie známienity Doktor Kośćiołá B. Arcybiſkup Kántuáryiſki Anzelm S. mowiąc: *Decens erat, ut ea puritate, qua major ſub DEO nequit intelligi, Virgo illa niteret: Cui DEUS Pater unicum Filium ſuum, quem de Corde ſuo æqualem ſibi genitum, tanquam ſeipſum diligebat, ita dare diſponebat, ut naturaliter eſſet unus, idemq; communis DEI Patris & Virginis Filius, &c: Przyſtoyna rzecz byłá, ażeby tą czyſtośćią, nád ktorą po Bogu większey rozum baczyć nie może, Pánna tá iáśniáłá: ktorey BOG Oćiec iedynego Syná ſwego, ktorego ſerdecznie rownego ſobie urodzonego, iáko śiebie ſámego kochał, ták ſię dać ſpoſobił, ażeby przyrodzonym ſpoſobę był ieden y tenże ſpolny Bogá Oycá y Pánny Syn, y ktorą ſamże Syn iſtotnie uczynić ſobie Mátką obierał, y z ktorey Duch S. chćiał y miał uczynić, ażeby ſię poczał, y narodźił ten, od kto*rego pochodźił. że BOG mogł ták wyſoką czyſtość dáć MARYI, wſzelkie o tym wątpienie znoſzą słowá Piſmá S. ktore *Sap.* 12. przyznáie Bogu, że możność woli iego podległa: *Subeſt enim tibi, cùm volueris, poſſe*. Y S. Gábryel Archánioł, przy Zwiáſtowaniu Wćielenia Syná B., wykrzyknął: że *non erit impoſsibile apud DEUM omne verbum*: *Nie będźie niepodobne u Bogá wſzelkie słowo*. S. Chryſolog mowi: *Quid tàm rationabile, niſi ut DEUS, quidquid voluerit, poſsit? Qui quod vult non poteſt, DEUS non eſt*: *Co ták ſłuſzna przyznáć, iáko to, że BOG cokolwiek zechce, może? Kto ma nierowną woli możność, kto nie wſzytko może co chce, Bogiem nie ieſt.* Wſzechmocny BOG: á nie iák kto z Monárchow źiemſkich, do złego ochotny, więcey częſtokroć ma chęći á niżeli śiły, do dobrego nikczemny; mogłby wiele, á nie dba, zdołałby, á niechce: *non vult piger*: BOG zdániem słońcá Doktorow Auguſtyná S. co tylko baczył dobrego, tego uczynić nie zániedbał: *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, id ſcire debemus, feciſſe DEUM*, y ná inſzym mieyſcu mowi tenże wielki Kośćiołá S. Doktor: *uſquè adeò deſipiendum eſt, ut homo videat melius aliquid fieri debuiſſe, & DEUM credat facere noluiſſe, aut non potuiſſe? Tákże dálece rozumu odſtąpić potrzebá, żeby*

czło

---

l. de Conc. V. in Brev. Min. 15 Dec.

Luc. 1.

Ser. 142. apud Velaz.

Prov. 13.

L. 3. de lib. arb. c. 5.

L. 1. contra adverſar. legis c. 14.

człowiek upátrzył iż co lepſzego y lepiey bydź powinno, á ták trzymał że BOG tego uczynić niechćiał, ábo nie mogł? Oſądź káżdy: czy nie lepiey Synowi Boſkiemu mieć Mátkę Nayświętſzą, Bárankowi niepokálanemu niepokáláną, wſelkim brzydzącemu ſię grzechem, bez grzechu poczętą? czy tego niebaczył nieſkończonie Mądry? czy nie chćiał nieſkończonie dobry? czy nie mogł uczynić Wſzechmocny? Mowi *Laur: Chryſogonus: ſi DEVS potuit facere majora, quæ etiam fecit, procul dubio poterit & minora, &c: Ieżeli BOG mogł uczynić co większego, y uczynił: bez wątpienia może uczynić co mnieyſzego.* (in Mūdo Mar. Disc. 20. n. 43.) Większa to, uczynić świát z niczego, Aniołow bez wſzelkiego grzechu, w wſzelkiey ſpráwiedliwośći y świątobliwośći ſtworzyć; większa Adámá z gliny uformowáć, Ewę z kośći iego, oboie, dawſzy w nich duſze rozumne, w ſtanie niewinnośći poſtánowić; ieżeli to BOG mogł, mogł też, co ieſt mnieyſza, záchowáć Mátkę ſwoie od grzechu pierworodnego. (Idem.) Mogł iáko Práwodawcá, w ferowánym ſwoim ná cáły narod ludzki wyroku ſwoiey przyſzłey nie inkludowáć Rodźićielki; iáko ow *Aſſverus* Krol Eſterze powiedźiał: *Non pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt: Nie ná ćię: ále ná wſzytkich to práwo poſtánowione.* (Eſt. 16.) Mogł iáko *Abſolutus Dominus*, iáko Pan iedynowładny, w rządách ſwoich nieográniczony, od nikogo dependencyi nie máiący, ktory powiedźiał: *An non licet mihi quod volo facere? Czyli mi ſię nie godźi uczynić co chcę?* (Matt. 20.) Pan, o ktorym powiáda Litera S. że comu ſię tylko podobáło, wſzytko uczynił ná niebie y ná źiemi: *Omnia quæcunq; voluit, fecit.* Mogł iáko BOG: *Quoniam magna potentia DEI.* (Pſ 113. Eccli. 3.) Ten Bog, ktory ieſt mocen y z kámieni ludźi, y z zákámiáłych grzeſznikow, wiernych ſług ſobie uczynić: *Potens eſt DEVS de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ;* (Matt. 3.) ten ktoremu od wiekow nie nowiná extráordynáryine dźiełá, nádprzyrodzone wyrabiáć rzeczy: *Vt notam faceret potentiam ſuam.* (Pſ. 105.) Iáko náprzykład: że Enoch y Eliaſz od kilku tyśiecy lat ieſzcze do kreſu doczeſnego żywotá nie przyśli: że ſię Noe z uniwerſálnego potopu, y z zabytkiem narodu ludzkiego, ſálwował; że Lot między złymi dobry, y że nie zginął z nimi; że Iozef od zawiſtnych bráći, iuż to ná śmierć oſądzony, iuż to ná zgubę w głęboką ſtudnią wrzucony, iuż to ná zátrácenie w niewolą przedány, z tego wſzytkiego z wielkim honorem wyſzedł; że kiedy Korego, Dáthá-ná, y Abironá buntownikow źiemia żywo y z dźiatkámi, ze wſzytką familią y ſubſtancyą pożárłá, powiáda Pismo B. (Num. 16.)

 iż

Hum. 26. iż *factum est grande miraculum, ut, Core pereunte, filii ejus non perirent*: Stał się strászny cud, że,choć Kore zginął; synowie iego nie zginęli; spráwá to byłá Wszechmocnośći Boskiey: Liran. Corn. à Lap. ták twierdzą Tłumácze Pismá S. kiedy powiádáią: że gdy się źiemia pod Korem, y cáłym przybytkiem iego rozstąpiłá, y gdy go ze wszytkim pożárłá: cnotliwych synow iego, ktorzy się do owey fákcyi, nie mieszáli, przy boku oycowskim ná owczás będących, BOG ná powietrzu zátrzymał, áż się rozstąpiona źiemiá zstąpiłá; że Dawid w głowney persekucyi, y nię raz w ręku potentatá Saulá, w wielu niebespieczeństwach będąc, y zdrowia y korony niestráćił; że Dániel między głodne lwy ná pożárćie wrzucony, á bynamniey od nich nię obrážony; że Zuzánná o grzech ćięzki zpotwarzona, y ná strácenie osądzona, dźiwnym sposobem od kálumnii, y śmierći, wybawiona; Ze Ionasz w morzu utopiony, y od Wielorybá ziedźiony,żywo ná świát powrośił: wszytko to moc Boska spráwiłá: *Mirabilis potentia ipsius*. Ecli. 43. Moc Boska dokązáłá: że troie Pácholąt w piec piekłu podobny, bo strásznie nápalony wrzucone, nie zgorzáły; w ogniu, Dan. 3. iáko w chłodniku nienárusżone, wesoło chwałę Bogu wyśpiewowały: *Non timentes flammam ignis*. Nie nowiná Bogu y nád máłymi dźiatkámi wielką moc swoię pokázowáć: że kiedy Egipcyánie, zá mándátem Królá Pháráoná, rodzące się Zydowięta záraz topili, áby się owi niewolnicy nie rozkrzewiáli; Moyżesz máleńki w uplećioney z śitowia kobiałce ná wodę puszczony, upłynął szczęśliwie: bo od Krolewney obáczony, wźięty, wypielegnowány, wybawcą potym tychże niewolnikow á swoich rodákow został. W Roku 1596. pisze Kwiatkiewicz: w Páryżu Sequáná rzeká ták wezbráłá, że ná mośćie czterdźieśći pięć domow z ludźmi cztere ma sty zábráłá; atoli dźiwnie opátrzność Boska spráwiłá, że choć ći ludźie potonęli,iednák dwoie dźieći z kolebką wodá zá milę zániosłá ná brzeg, ktore z podźiwieniem do miástá wźięto. Kiedy w Roku 1655. Szwedźi dobywáli Iásney Gory Częstochowskiey, wpádł zápalony Gránat w kolebkę w ktorey dźiećię leżáło, roztrząsł się tamże, á dźiećię nienárusżone y zdrowe zostáło. Y ták niezliczone dźiećiny, zá cudowną wszechmocnego Bogá protekcyą, w gardle śmierći będąc, przećię się uchowáły. W żywoćie náwet máćierzyńskim, śiłáby wyliczáć przykłádow, iáko w zábitych, umárłych białogłowách ćiężárnych płod żyw został, częstokroć wyproty y wychowány, iáki był S. Raymund, z tąd *Nonnatus*, to iest

Marginal notes: R. 12. (beside "W Roku 1596"); Kochowski Clim. 2. l. 1. fol. 75. (beside "Kiedy w Roku 1655"); Brev. Rom. 31. Aug. (beside "wyproty y wychowány")

to iest

to ieſt Nienárodzonym názwány. A to czy nie wielka? że Ieremiaſz Prorok, á potym Ian S. Chrzćićiel w máćierzyńſkim żywoćie poświęcony, ow *Præcurſor* Iezuſow, wprzod Wćielonego Bogá uznał y powitał, nim ſię ná świát národźił: *exultavit in utero.* Ieżeliż BOG ſługom ſwoim mogł táki uczynić, y uczynił fawor: dálekoż bárdźiey, y więkſzy fawor mogł uczynić Mátce ſwoiey; y że uczynił, ſámá to z Duchá S. uznáłá, y przyznáłá, mowiąc: *Quia fecit mihi magna, qui potens eſt.* Text Syryiſki czyta: *Elaboravit in me res magnificas, grandes, excellentes, ſublimes.* Ieżeli BOG lud ſwoy wybrány z gárdłá práwie Pháráonowi wydárł, z niewoli iego wyrwał mocną ręką: *In manu forti eduxit eos:* dálekoż bárdźiey Mátkę ſwoię wyrwał, nie tylko z mocy czártowſkiey, ále y z niebeſpieczeńſtwá grzechowego, *in manu forti*; záchował ią, iáko *Protector potentiæ*; obronił, iáko *bellator fortis*; utrzymał, iáko *Dominus potens*; dokazał mocą ſwoią: że zdániem S. Chryzologá: *Caro Virginis ex Adam aſſumpta, maculas Adæ non contraxit*: *Ciáło Pánny z Adámá wzięte, mákuł Adámowych nie zábráło*; że tá iedna z corek Adámowych, będąc ich natury uczeſtniczką, nie ieſt uczeſtniczką winy; iako mowi S. Cypryan: *Non ſuſtinebat juſtitia, ut illud vas electionis, communibus laceſſeretur injuriis; quoniàm plurimùm à cæteris differens, naturâ communicabat, non culpâ.* Dokazał BOG, że w uniwerſálnym grzechu pierworodnego potopie, tá miſtyczna Arká, bez wſzelkiego uſzczerbku *ferebatur ſuper aquas*; że gdy z żagwie grzechowey záiąwſzy ſię nieczyſtey żądze ogień, cáły świát pożarem opánował: ten krzak oſobliwą Boſką ubłogoſłáwiony przytomnośćią, cáły w nim y nienáruſzony zoſtał; iák wyśpiewuie Kośćioł S. *Rubum quem viderat Moyſes incombuſtum, conſervatam agnovimus tuam laudabilem Virginitatem.* Dokazał BOG, że gdy wſzytkim przychodźi rodźić ſię ſynámi gniewu: *Naturâ filii iræ*, wprzod bydź śmiertelnie ná duſzy zránionymi, niż národzonymi, wprzod zmázánymi, niż ná świát wydánymi: tá ſię urodźiłá Corką łáſki: *Filia gratiæ*: iáko ſię iey Mátki tłumáczy imię: *Anna: Gratia*; urodźiłá ſię nienáruſzoną y niepokáláną, ponieważ zdániem S. Dámáſcená, nád Anioły wyżſzą: *Filia Angelis ſuperior*; á wyżſzą, nie tylko względem godnośći, ále też y względem czyſtośći; iák mowi Doktor Anielſki: *Virgo quantùm ad puritatem, Angelos excesſit.* Ieżeli, zdániem Pſálmiſty, Swięty Bog we wſzytkich dźiełach ſwoich: *Sanctus in omnibus operibus*

Luc. 1.
Hadr. Lyræ Triſag. Mar. L. 2. M. 6.
Exodi 13.
Exodi 15.
Ser. 3. de Nativ. V.
L. de opert. com. Chriſt. Ser. de Nativ.
Exo. 3.
in feſt. Circumc. D. & Pur. B. V.
Epheſ. 2.
Richar. à S. Laur. l. 1. de laud. V.
Orat. 1. de Nativ. V.
Opuſc. c. 8. apud Engelgr.
Pſ. 144.

ribus ſuis: tedy dáleko bárdźiey Swięty w niepokálánie po-
[de laud. V. l. 12.] czętey Mátce ſwoiey; ktora, zdániem Richardá *à S. Laur.* ieſt dźiło oſobliwe y przednie Boſkie: *Opus ſpeciale, & principale DEI*; [In ſpec. V. c. 7.] zdániem Seráfickiego Doktorá, S. Bonáwentury: Dźiło Boſkie, nayzacnieyſze, naywybornieyſze, pełne łáſki ná źiemi, y chwały ná niebie: *Opus Domini excellentiſsimũ, plenum gratiâ ejus in mundo, & gloriâ in cælo*; zdániem S. Dá-
[Ser. 1. de Nativ. V.] miana: *Opus quod ſolus Opifex ſupergreditur: Dźieło, ktore ten tylko przewyżßa, co go uczynił*; zdániem Idyoty: *Dźieło pełne* [Ecli. 24.] *chwały P. Bogá: Gloriâ Domini plenum Opus ejus*: ponieważ MARYA ná to ſtworzona, ążeby, co ſię z pierwſzego kunſztu [Idiota p. 3. contempl. 1.] zepſowáło, to przez nię náprawiono było: *ut quod de priori artificio fuerat deformatum, per eam reformaretur*; zdániem Antoniego Pocquetiuſzá: [Ser. 1. de Cõc. B. V.] *Dźieło naydoskonálße, od wßelkiey przyrodzenia nieczyſtośći y niedoſtáteczności dálekie, y od wßelkiey winy uczynkowey czyſte.* Zgołá: Dźieło Wſzechmocnośći Boſkiey ták zdárne, czyſte, śliczne, godne: że ſię ſámemu Stworcy ſwemu podobáło, y że pięknośćią iego zniewolony BOG, w śćiſłą z nim wſzedł kolligácyą; iák mowi [in Orat. de Nativ. V.] *Iſidorus Theßalonicenſis: Opus admirandum divinæ artis, cujus ſpecie captus fuit & ipſe Conditor, & ſumma illud ſibi cognatione conjunxit.*

[*Dar Dobroći Boſkiey.*] Ze niepokáláne MARYI Poczęćie Dar Dobroći Boſkiey, biorę ná dowod, naprzod słowá Apoſtołá *Galat.* 4. gdźie ták piſze: że *Abraham duos filios habuit: unum de ancilla, & unũ de libera. Sed qui de ancilla, ſecundùm carnem natus eſt; qui autèm* [Gloſſ. Ord. Lyr.] *de libera, per repromiſsionem*: S. Auguſtyn czyta: *Qui de libera, non ſecundum vim carnis, ut vetula ſterilis de vetulo, ſed per operationem DEI, qui promiſit. Illum ergo genuit demonſtrans conſvetudo naturam. Illum vero dedit promiſsio, ſignificans gratiam. Ibi humanus uſus oſtenditur, hic divinum beneficium commendatur. Abráhám miał dwoch ſynow, iednego z służebnice (młodey y płodney) drugiego z wolney, á tego nie według mocy ćiálá, iáko ſtárußká y niepłodna, ále za ſpráwą Bogá, ktory im tegoż ſyná przyobiecał, urodźiłá. Tego tám tedy zrodźił, pokázuiący zwyczay przyrodzenie. Tego zás dało przyobiecánie znáczące łáskę. Tám ſię ludzkie używánie pokázuie, tu ſię Boskie dobrodźieyſtwo záleca.* MARYA długo bárdzo niepłodnych y iuż ſtárych rodźicow potomek; o ktorym S. Chryzolog ták mowi: *Ser.* 91. że Ioáchimowi y Annie: *Partus non ablatus, ſed dilatus, donec tranſiret tempus carnis, paſsio Corporis, voluptatis cauſa, cupiditatis ſenſus, & totm quod humanam confundit, gravat, & onerat conſcientiam: Płod nie odiety, ále odwleczony, ażby minął czas*

ćiálá,

ćiáłá, namiętność krewkośći, roskoſzy przyczyná, pożadliwośći zmysł, y wſzytko co ludzkie mieſza y obćiąża ſumnienie. Petrus Galatinus powiáda: że MARYA poczęłá ſię z Rodźicow, nie żądzą nierządną pałáiących, ále gorącym nabożeńſtwem rozżarzonych, w bogomyślnośći zátopionych, y ſerdecznie ſámego tylko błogoſłáwieńſtwá Boſkiego z potomſtwá prágnących; *quare peccatum Originale in Conceptione Immaculatæ Virginis locum nullum habuit. Dla czego grzech pierworodny w poczęćiu niepokáláney Pánny mieyscá żadnego nie miał.* Toć MARYA, Owoc, nie natury, ále łáſki; Dar, nie przyrodzenia, ále dobroći Boſkiey, *Divinum beneficium.* Y pewnie że Dar. *Iſai.* 1. mowi Prorok: *Niſi Dominus reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus. Gloſſa Interl: Mortui in peccatis ſimiliter.* Lyran. *Destructi totaliter, irreparabiliter. Rupertus: Niſi Dominus prædeſtinaſſet, ut reliquiæ ex nobis ſalvæ fierent. Lyranus: Niſi Dominus reliquiſſet aliquos bonos in quolibet ſtatu Eccleſiæ, quorum meritis alii ſupportantur.* Gdyby był BOG nie zoſtáwił nam naśienia; to ieſt; gdyby był oſtáktow z nas nie przeznáczył do niebá: gdyby był, w káżdym Kośćiołá S. ſtanie, nie dał niektorych dobrych, ktorych zaſługámi inni ſię utrzymuią: iuż byśmy dawno, iák owá Sodomá y Gomorrá, ná duſzy y ná ćiele zginęli. Lecz BOG przy ſwoiey ſpráwiedliwośći miłośierny, *Dan.* 3. wydał Dekret, ážeby wyćiąć drzewo; przećięż iednák wyroſtki, látoroſłki korzenia iego zoſtáwić roſkazał: *verumtamen germen radicum ejus in terra ſinite.* Vmyślił zgubić grzeſznikow: przećięż nie do ſzczętu; y żeby nie wſzyſcy zginęli: y owſzem, żeby wſzyſcy, ileby ſámi chćieli, nie zginęli; dał im okráſę, podporę, obronę, przywodcow do dobrego, Pátronow, Protektorow: *Quorum meritis alii ſupportantur.* Ieżeli o kim? tedy o Nayś. Mátce: ieżeli kto? tedy pierwśi Rodźicy náśi ták mowić mogą: *Niſi Dominus reliquiſſet nobis ſemen, &c:* Ponieważ pytáią Tłumácze Piſmá S. czemu to: gdy Adám y z Ewą zgrzeſzył; BOG przeklął węża, zá iego zdrádźiecki poſtępek: Adámá zá iego wyſtępek, nie przeklął, tylko zá niego źiemię? *Maledicta terra in opere tuo.* Dáie rácyą uczony Oleáſter, iż dla tego: że Bog wiedźiał, iż miał przyiąć naturę ludzką: owoż ná nię kłáść przeklęſtwa nie chćiał: *Ad ſerpentem dictum eſt: Maledictus es tu. Homo verò non maledicitur, ſed terra propter eum. Noverat Omnipotens DEVS, quod aliquando eſſet naturam humanam aſſumpturus, ideo noluit eam maledicere.* Druga: czemu ćiż pierwśi Rodźicy, prze-

L. 7. c 8.

Galatin. ibid

cy, przeſtąpiwſzy Przykazánie B. záraz, iák ná duſzy, ták
L. 4. Sacr. Elect. exc. 57. n. 557. — y ná ćiele nie pomárli? Dáie rácyą *Aloyſius Novarinus* mowiąc:
*Tam longè ſe extendit Virginis in humanum genus protectio, ut
veteris Teſtamenti Patribus, populoq; univerſo licèt adhuc non
eßet, profuerit; quin Adam ipſe & Eva, Virginis auxilium ſen-*
Ibidem. — *ſerunt, quia in eorum lumbis latebat.* Tenże mowi: *Adam &
Evam poſt peccatum annihilandos, niſi Virgo in eorum lumbis fuiſ-*
Brev. Patr. R. Svec. 8. Octobr. — *ſet.* Kiedy Sygrydá mátká S. Brygitty, w żywoćie ią no-
ſząc, ná morzu tonełá, a przećię nie utonełá; uſłyſzáłá głos,
że dla tey, co ią w żywoćie miáłá, od śmierći záchowána
byłá: Podobnym ſpoſobem, nie zginęli pierwśi Rodźicy
naśi, choć náto záſłużyli: bo ſię przyſzłą Corką ſwoią Má-
ryą od śmierći wykupili.

Możemy wſzyſcy ná świećie żyiący ludźie mowić te ſło-
wá o Nayś. Mátce: *Niſi Dominus reliquißet nobis ſemen, ſicut So-*
Interrog. 10. in Geneſ. — *doma fuißemus &c:* Ponieważ pytaiąc *Alcuinus*, czemu BOG
dla grzechu pierwſzych Rodźicow, nie przeklął wody, tyl-
ko źiemię? dáie tego rácyą: *Quia de terræ fructu contra inter-
dictum manducavit homo, non de aquis bibit; & quod prædeſtina-
vit DEUS in aquis abluere peccatum, quod de fructu terræ con-
traxit homo: Ze zowocu ziemie przećiwko zákázowi iadł czło-
wiek, nie wodępił; y że przeznáczył BOG woda obmyć grzech,
ktory człowiek z owocu źiemie záćiągnał.* Lecz reflektuiąc ſię
ná to, co powiádá Literá S. że BOG przy ſtworzeniu świá-
tá *Congregationes aquarum appellavit MARIA;* co powiádá Piſmo,
Apoc. 17. — że: *Aquæ populi ſunt:* rzec możemy; iż BOG dla nayſłodſzego
Imienia Mátki ſwoiey, wod: dla teyże Mátki, narodu ludz-
kiego nie przeklął; y owſzem powiáda S. Piotr Damiani:
Ser. de Aſſ. V. — *Quidquid maledictionis infuſum eſt per Evam, totum abſtulit be-
nedictio MARIÆ: Cokolwiek Ewá przekleſtwá ná świát záćiągnę-
łá, wſzytko to błogosłáwieńſtwo MARYI zgłádźiło.* Iáko poſpo-
lićie, gdy zboża w polu wywárzy mroz, wypali ſuſza, wy-
moczy deſzcz, wytłucze grad &c: gotowy głod, ieżeli nie
będźie czym ná nowe záśiać: ták narod ludzki zginąłby był
cále, gdyby BOG zbáwiennego był naśienia niezoſtáwił:
Niſi Dominus reliquißet nobis ſemen. Lecz oto miłośierny O-
ćiec, użalił ſię ſtworzenia ſwego, dobry goſpodarz opátrzył
ná przyſzły czás, zoſtáwił w ſkárbie Wſzechmocnośći ſwo-
iey, naśienie pierworodney niewinnośći; á to ieſt, nie poká-
Or. 1. de Nativ. V. — lánie poczęta MARYA; ták ią názwał S. Dámáſcen: *Semen
L. 1. contra hæreſ. hæreſi 29. — prorſùs immaculatum;* y S. Epiphániuſz: *Semen David, ex quo
genitus eſt Chriſtus ſecundùm carnem:* Náśienie z ktorego náro-
rodźił

dźił ſię Chryſtus, bez ktorego národzenia, męki, y śmierći, zginąć było narodowi ludzkiemu. Gdy zábity Abel, á ná to mieyſce urodźił ſię Setch: rzekłá iego, y náſzá pierwſza Mátká: *Dedit mihi Dominus ſemen aliud pro Abel; Dał mi P. BOG naśienie inſze zá Ablá.* Zruinował, y práwie hániebnie zábił nąm czárt przeklęty pierwſzą pomienioną Rodźićielkę náſzę, gdy odárł z niewinnośći; dał nąm BOG ná to mieyſce inſzą *ſemen aliud; Matrem Sanctam, quam Dominus loco Evæ ſuſcitavit.* Dał lepſzą niż támtá: bo támtá urodźiłá nas świátu, á tá Bogu; z támtey pierśi, wyſsáliśmy trućiznę y śmierć, á z tey lekárſtwo y żywot; támtá nąm łáſkę B. utráćiłá, á tá nąm ią ználázłá: iák iey powiedźiał Anioł: *Inveniſti gratiam apud DEVM.* Vczony Liran uważáiąc iáko BOG pogánow ſrodze karał y gładźił ze świátá, á z Mádyánitámi łáſkáwiey ſię nád wſzytkich obſzedł; pytá ſię czemu to? y dáie rácyą: *Quia Ruth, ſancta utiquè fæmina ex Madianitis erat originem habitura; illius nimirùm virtus omnibus, etſi infidelibus & impuriſsimis, ad vitam ſalutemq; opitulata eſt. Ze Ruth, Swięta białogłowá, miálá wyniść z Moábitow; iey tedy cnotá, aczkolwiek niewiernym y nieczyſtym, do żywotá y zbáwienia dopomogłá:* *Aloyſius Novarinus* álleguie te ſłowá, mowiąc: *Potuit hoc Ruth erga populum ſuum; non pleniùs, perfectiùsq; præſtiterit MARIA erga humanum genus, quæ ſanctior, puriorq;? quis dubitet? Ieżeli Ruth ták mogłá bydź pomocna ludowi ſwemu; izali nie więcey y doskonáley mogłá y może MARYA bydź pomocna narodowi ludzkiemu, iáko nierownie nád Ruth Swiętſza y czyſtſza?* Coż rzekę o przyczynie y protekcyi Nayś. Mátki? o ktorey powiádáią Doktorowie SS. że iey modlitwá ważnieyſza y ſkutecznieyſza niżeli wſzytkich oraz Swiętych, czemu? ſtáną mi zá rácyą ſłowá S. Auguſtyná w ten ſens mowiącego: *Tę Pánnę wyiawſzy, gdybyśmy owych wſzytkich Swiętych y Swięćić Páńskich ſpytáli, ieżeli też żyiąc ná tym świećie bez grzechu byli? coby nam też odpowiedźieli? bez wątpienia by y naywięksi Swięći, záwołáliby słowámi Apoſtołá: ieżeli rzeczemy, żeśmy grzechowi żadnemu nie podlegli, ſámi ſię záwodźiemy, y prawdy w nas niemáſz.* Ieremiaſz w żywoćie poświęcony, á BOG mu *Ier.* 7. y modlić ſię zá złych Zydow zákazał: *Noli orare pro populo hoc, quia non exaudiam;* y nie dźiw: bo lubo poświęcony w żywoćie, przećięż mowić może z Pſálmiſtą: *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea;* y ták inśi. MARYA záś może mowić do Bogá ſłowámi tegoż Pſalmiſty: *Me autem propter innocentiam ſuſcepiſti:* Ieżeliś Pánie wzgárdźił

Cæſarius dialogo 2.

L. 4. Sac. E. lect. exc. 57. n. 548.

L. de natura & gratia contra Pelagian.

Pſ. 50.

Pſ. 40.

E kiedy

kiedy modlitwą inszych, mnie dla niewinnośći, ktoraś mi dał, y zá Mátkęś sobie obrał, y przyiąłeś zá wielowładną grzesznikow Pátronkę, ták dálece że o mnie twoy y moy sługá wierny Anzelm słusznie nápisał: iż modlitwá moiá u ćiebie wszechmocna: *Adeò potentem eße Deiparam per impetrationem, quàm ipsemet DEUS per Omnipotentiam.* Co uważáiąc, á kto nie przyzna, że niepokálánę MARYI Poczęćie, Dar Dobroći Boskiey?

S. Ansel. l. de excell. V. c. 18.

Nie bez fundámentu y rewelácyi S. Wincenty Ferreryusz powiada: że skoro się MARYA w żywoćie Anny S. poczęłá: záraz ten dźień Aniołowie w niebie z uroczystośćią obchodźili; (á to pewnie ćiesząc się z przyszłey Mátki Syná Bożego, ktory z wybránych swoich, miał uczynić ich komplet.) Y że co rok tego dniá, osobliwa bywa *Solemnitas* w niebie, miáłá o tym obiáwienie, widzenie, w záchwyceniu będąc B. Oryngá. Nie bez osobliwego nátchnienia Boskiego Kośćioł S. toż Swięto y z Oktawą, áby się odpráwowáło, náznáczył; Paćierze Kápłáńskie, o tymże niepokálánym Poczęćiu ápprobował. Nie bez należytego fundámentu y oświecenia Duchá Przenayś. Doktorowie SS. Tłumácze y Kommentatorowie Pismá B. twierdzą y potężnymi rácyámi dowodzą niepokálánie bydź poczętą MARYĄ. Stawa przy tey pobożney Opinii mianowićie Subtelny nász Doktor, z swoią Seráficką szkołą y z cáłym Zakonem Fránćiszká S. ow naypierwszy z szkolnych ludźi, á naypotężnieyszy tegoż niepokálánego Poczęćia Obrońcá; ktoremu ná dyspute idącemu kámienna Nayś. Mátki pokłoniłá się statuá; y ná owey dyspućie dwie śćie árgumentow około poczęćia MARYI zádánych sobie z podźiwieniem y pochwałą zbił dostátecznie: y dowiodł, że Mátka Boska bez grzechu poczęta. Stawáią Przesławne Akádemie, Szkoły Kátholickie; miánowićie Akádemia Páryska (gdźie to pomieniony Doktor árgumentował) postánowiłá práwo: że nikogo ná godność Doktorską nie promowuią, poki wprzod nie przyśięże bronić niepokálánego Poczęćia Nayś. Mátki. Stawáią wielcy Theologowie, Káznodźieie; ktorzy nie tylko poiedynkowe kazánia y dyskursy, ále cáłe Księgi o tym że MARYA niepokálánie poczęta, nápisáli. Stawa poniekąd y ow Apostátá, zdraycá Kośćiołá S. wielu narodow zwodźićiel, Márcin Luter; á y ten w kazániu swoim ná Zwiástowánie Nayś. Mátki mowi: *MARIÆ Conceptio piè creditur sine originali peccato facta eße.*

Ser. 1. & 2. de Nativ. V.

Bollandus in vita. 10. Ian.

Parisiis anno 1300. Archiep. Armach. c. 3. Vitæ Scot. Annal. Min. c. 7.

Petr. Canis. L. 1. de B. V. c. 8.

Stawá

Stawa cálè y ſam ſproſny Máchomet, ktory w Alkoránie ſwoim nápiſał: *Nullus naſcitur ex filiis Adam, quem non tangat Sathan, præter MARIAM & Filium ejus: Zaden ſię nie rodźi z ſynow Adámá, żeby go nie tchnął Szátan, oprocz MARYI y Syná iey.* Stawa náwet y czárt przekl. ktory (iáko piſze *Bernardinus de Busto*) záklęty w opętánym, wyznał: że Bogárodźicá bez grzechu pierworodnego poczęta. Stawáią przy niewinnośći iey pierworodney Elementá, ogień, y woda. Piſze *Rodericus* w Hiſzpánii cud tákowy: dwá Mſzały, z ktorych w iednym Mſza o Poczęćiu tylko, w drugim záś o niepokálánym Poczęćiu Nayś. MARYI P. gdy obá rázem w ogień wrzucono: pierwſzy ſię ſpalił; drugi nienáruſzony zoſtał. Gdy Páweł V. Pápież wydał Dekret ná ſtronę niepokálánego tey Mátki Poczęćia, y z owym Dekretem kurſor do Mádrytu Miáſtá przybył: lámpá przed Obrázem teyże Mátki Nayś. wiſząca ſamá ſię zápáliłá; á gdy oliwá, ktorey już mało co było, wygorzáłá, wodá ſię ták dobrze, iák oliwa, paliłá. Stawa powietrze: Roku 1586. gdy w Genuy Mieśćie wielkie pánowáło powietrze; że uſtáć miáło, gdyby miáſto ślubem ſię do nabożeńſtwá przećiw niepokálánemu Nayś. Mátki Poczęćiu, obowiązáło: tákie miał obiáwienie ná modlitwie będący wielki ſługá B. Bernárdyn *à Chierio* Kapucyn; co gdy miáſto uczyniło, záraz powietrze uſtáło. Stawa przy doſtoieńſtwie Poczęćia niepokálánego MARYI, chorobá: ktora Alexándrá Alenſá, wielkiego niegdy w Zakonie náſzym, y przed tym ná świećie, Doktorá, *Irrefragabilis* od S. Stolice názwánego, przećiw temuż niepokálánemu MARYI Poczęćiu piſáć, y mowić zámyśláiącego, do odſtąpienia tey imprezy przymuśiłá; y do tego: że ráczey piſáć, y mowić: iż MARYA bez grzechu poczęta, poſtánowił. Stawa śmierć: ponieważ Kroniki Polſkie piſzą, á z nich Kwiatkiewicz w Roku 1361. że w Krákowie ieden Káznodźieiá, ná kazániu opowiádáiąc, że Nayś. Pánná w grzechu pierworodnym byłá, padł y umárł. Stawa przy honorze ſwoim y ſámá Nayś. Mátká, ktora S. Brygidźie obiáwiłá; iż bez zmázy poczęta byłá. Stawa przy honorze máćierzyńſkim y ſam Chryſtus, przez Auguſtyná S. Mánicheuſzowi Kácermiſtrzowi ták mowiący: *Hæc, quam deſpicis Manichæe, Mater eſt mea, ſed manu fabricata eſt mea: Si potui inquinari cùm facerem, potui in ea inquinari, cum ex ea naſcerer: Tá, ktora lekce ważyſz, Mátká moiá ieſt, ále z ręki moiey uczyniona: Ieżelim ſię mogł zmázáć gdym czynił, toćem ſię też mogł zmázáć gdym ſię z niey národźił.* To ſámo, że MARYA

Galat l. 7. & Caniſ. de Deipar.

Marc. Vliſſip. L. 6. c. 46.

L. 6. c. 26. & P. Oieda in Infor. Eccleſ. c. 5.

Bourgheſ. in Soc. Mar. c. 21.

Annal. Capuc. anno eod. num. 15.

Pelbart. l. 4. Stell. p. 1. a. 3. apud Io. Web.

L. 6. Revel. c. 55. apud Velazquez.

tr. de 5. hæreſ. c. 5.

Mátką Bolka, uważáiąc: ſłuſznie mowi S. Grzegorz Cudo-
Ser. 3 de Ann. V. tworcá: *Sicut ignis nunquàm fuit ſine calore, nec aqua aliquando fuit ſine humore; ita B. DEI Genitrix nunquàm fuit ſine innocentia, & puritate: Iáko ogień nigdy nie był bez gorącości, áni wodá byłá kiedy bez wilgotności; ták Bogárodźicá nigdy nie byłá bez niewinności y czystości.* Y nie dźiw: bo BOG godną ſobie Mátkę chcąc uczynić: że ſię bez grzechu poczęłá: wykonceptował, iáko niepoięćie Mądry; dokazał, iáko Wſzechmocny; y dał nąm, iáko nieſkończonie dobry. A przeto wychwalaymy koncept ták piękny, wyſławiaymy y kochaymy dźieło ták zacne, záwdźięczaymy Dar ták wielki. Mowi *Richardus à S.*
L. 7. de laud. V. *Laur. Oportet ad ortum lucis adorare, id eſt, Gratias agere de ortu MARIÆ, per quã illuminatus eſt mundus.* Stáraymy ſię o to, ábyśmy niepokáláną Pánią náſzę niepokáláni, *mẽtibûs purîs, intaminatîsq́ labiîs* wychwaláli. Zeby nąm co dobrego, u Syná ſwego
S. Sabbas. apud Men. 3. Ian. Od. 9. wykonceptowáłá, żeby nąm co zbáwiennego uczyniłá, dáłá; my też ná iey część, ná chwałę iey Syná, konceptuymy co umiemy, czyńmy co możemy, daymy co mąmy. Pomieniony Alexánder *Alenſis* ták ukochał tę Mátkę, że dla miło-
Crantz. l. 8. Metrop. c. 21. śći iey proſzącemu, nikomu nic nie odmowił: ná tę nawet prośbę, bywſzy ná świećie bárdzo godnym człowiekiem, pánem doſtátnim, do Zakonu náſzego wſtąpił. A kochaćieſz AA. tę Mátkę? uczyńćieſz dowod áffektu wáſzego przećiwko niey. Proſzę was dla miłośći iey, przez iey niepokáláne Poczęćie, poczniyćie niepokáláne prowádźić żyćie: *Satagite*
2. Petri 3. *immaculati & inviolati ei inveniri in pace.* Przeſtańćie grzeſznicy obrażáć Syná iey, ná ktorego krzywdę iey Mácierzyńſkie boleie ſerce; poczniyćie kocháć go, ſłużyć mu *in ſanctitate & juſtitia.* Dayćie dla miłośći MARYI ſercá wáſze IEZUSOWI y teyże kocháney Mátce. Daruyćie wáſze krzywdy nieprzyiaćiołom wáſzym; wſpomożćie ubogich, poćieſzćie utrapionych, porátuyćie rátunku potrzebuiących, dla miłośći IEZVSA y MARYI. Wyſławiayćie błogoſłáwiony iey żywot, ktory nośił dawcę wſzelkich błogoſłáwieńſtw, y te pierśi błogoſłáwione ktore ſſał: á będą ſercá wáſze, Oſoby wáſze, duſze y ćiáłá wáſze błogoſłáwione.

AMEN.

IMPRIMATVR.

M. MARTINVS WALESZYNSKI S. Th. D. & Profeſſor, S. Floriani, Scarbimirienſis & S. Michdélis in Arce Crac. Cuſtos, Montis S. Georgij in Scepuſio & Premycovienſis Præpoſit. Studij generalis Vniverſ. Crac. Procancellarius; Librorum per Diœceſ. Crac. Ord. Cenſor. Datũ in Collegio Majori Die 29. 8bris 1725.